

Kraker Spektakel

Foto: Filmlance

Välkommen på ett smågaleit musikaliskt äventyr som tar ett skutt rakt ut i fantasins landskap! I denna fina filmatisering av Lennart Hellsings humoristiska och påhittiga poesi vävs ordlekar samman med vardagliga omständigheter i en småbarnsfamilj. Tillsammans med Annabell Olsson följer vi med på en resa genom drömmar, äventyr och verklighet där vi får möta många mer eller mindre bekanta figurer såsom Bröderna Gurka, Trollkarlen som drack upp sig själv, Munken i pepparkakskojan samt, förstås, Kraker Spektakel och Kusin Vitamin.

Rek. från 4 år

En filmhandledning av Pia Huss

Kort introduktion till Lennart Hellsings värld

Lennart Helsing tillhör den grupp författare som slog Norden, och småningom världen, med häpnad när de debuterade 1945: Astrid Lindgren med Pippi, Tove Jansson med sina mumin-

troll och Lennart Helsing med *Katten blåser i silverhorn*.

Lennart Helsing, som är född 1919, har under hela sin långa skrivargärning parallellt arbetat för både barn och vuxna. Men det är för sina ålderslösa nonsensverser och glatt anarkis-

tiska historier som han har blivit mest bekant och älskad.

Helsing har genom åren samarbetat med en lång rad illustratörer såsom Fibben Hald, Stig Lindberg, Gunna Grähs, Tommy Östmar, Tord Nygren och Charlotte Ramel. Men allra mest

”hellsingsk” är nog ändå Poul Ströyer, den konstnär som från början ”satte” karaktärerna Opsis, Krakel och Kusin Vitamin. Det är också Poul Ströyers illustrationer som legat som förlaga till den här nya spelfilmen.

Flera av Hellsings böcker har tidigare blivit animerade filmer, ljudberättelser och opera- och teateruppsättningar. I Elisabet Gustafssons spelfilm *Krakel Spektakel* är det dock första gången skådespelare gestaltar Hellsings universum.

Filmens handling

I Annabell Olssons familj har det nyligen fötts trillingar. Annabell är omkring tio år och klok och mogen för sin ålder, som den gärna blir vilken får småsyskon att ta hand om. Gulliga bebisar, men mamma och pappa har mer än fullt upp så det blir inte mycket tid över för Annabell.

Tur att farmor följer med till familjens stora och ganska pampiga landställe! Farmor, som ibland kallar Annabell sin ”prinsessa” och dessutom är hennes namne. Farmor Annabell, som har så nära till sin egen fantastiska fantasi och som förstår och ser vad Annabell behöver. Farmor är den som visar att det finns mycket glädje bortom blöjbyten och vardagsmöda. Det är som Annabells pappa säger: ”Farmor

är inte som andra, hon kan bli vad och vem som helst.”

Tillsammans hittar farmor och Annabell en magisk formel som kanske, kanske kan hjälpa Trollkarlen från Indialand – han som drack upp sig själv – att komma tillbaka. Farmorns trollerier får också ett helt cirkustält att resa sig på gräsmattan. Därefter blir hon så svag av allt trollande att hon ramlar ihop och måste sova. Annabell blir förstås orolig men samma natt väcks hon av Gumman i månen, en gumma som är påfallande lik just farmor.

Gumman saknar sin Gubbe i månen. Han har varit borta länge och Annabell ger sig ut för att söka. När hon kliver ut i sommarnatten har tältet i trädgården pimpats med glittrande ljusslingor och där inuti börjar äventyret. Annabell träffar på Opsis Kalopsis som dimper ner från skyn och snart kommer också Krakel Spektakel och Kusin Vitamin svingande i varsin garden. De blir vänner och hamnar allihop i kulisstaden Näppelunda som vecklar upp sig med konditori Rulltårtan i centrum.

Nu är världen omkring Annabell långt ifrån realistisk. I stället förflyttas hon rakt in i de trivsamma bilder som Poul Ströyer tecknade till många av Hellsings berättelser och verser.

Tillsammans fortsätter de nya vän-

nerna sin expedition för att undsätta Trollkarl och Mångubbe. För att klara det måste de finna önskebrunnen under den hemliga teatern. Vännerna far runt i sin kartongbil, möter Hellsings figurer, såsom Dinkelidunkelidojja-munken i sin pepparkakskoja, och lyckas sedan få hjälp av bröderna Gurka att med humor, dans och ironi överlista kapten Berit Blomkål som vägrar släppa in dem i grönsakslandet där teatern ligger: ”Över min stuvade kropp! För hur skulle det se ut om jag släppte in varenda kåldolme?”

Väl inne på teatern får vännerna vara med om en underbar varieté där Peter Palsternack, Selma Selleri, Gabriel Gräslök och andra sjunger och showar medan Dilligenten håller musiken igång. Under scengolvet finner de sedan önskebrunnen och efter diverse komiska vedermödor får de tag på vattnet som räddar både Gubben i Månen och den uppdruckne Trollkarlen. Vid det laget har Annabell börjat längta hem. Hon saknar till och med de skrikande och bajsande trillingarna!

Så vaknar hon upp i sin egen säng. Det har hunnit bli förmiddag och hela familjen, inklusive den nu åter pigga farmorn, sitter ute i trädgården och äter munkar; sådana som har ett hål av ingenting i mitten. Detta ”ingenting som gör dem så extra goda”. Med den

beskrivningen, som först kom från Dinkelidunkelidojja-munken, länkas fantasi och verklighet samman. Final.

Lennart Hellsings scenografi & persongalleri

Filmens scenograf, Åsa Nilsson, lägger från filmens första stund ut ett Hellsingspår. Den som ser *Krakel Spektakel* fler än en gång kommer att upptäcka nya detaljer vid varje tillfälle: I farmors bibliotek hänger exempelvis Fibben Halds målade porträtt av Lennart Hellsing. På golvet hittar Annabell en galosch full med sand från boken *Sand i sandalerna* (1995). Annabells godnattbok har texter av Hellsing. Och så vidare. Att följa dessa scenografiska tecken är ett litet äventyr i sig.

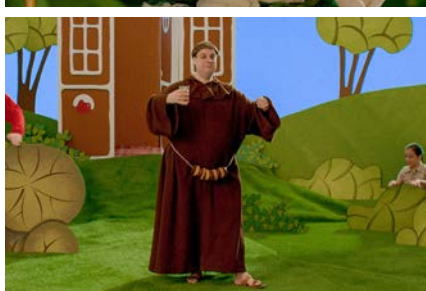
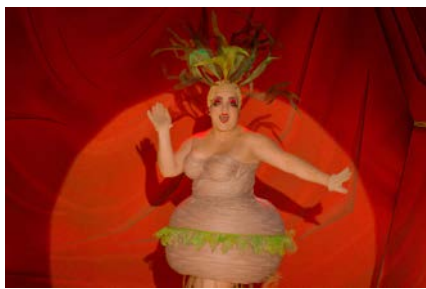
- När farmor leker trollkarl ser vi till exempel hur en liten båt av valnötskal guppar i en tekopp. Bygg ett eget Hellsingland med nötskal, papper-maché, äggkartonger, toarullar, färgade papper och annat återvunnet. Figurer kan klippas ut eller tillverkas av flirtkulor, piprensare och annat enkelt material. Varför inte bygga en hel stad tillsammans och döpa den!?

- I farmors bibliotek finns en liten papperskuliss som Annabell upptäcker – minns ni den? Husen ”reser sig” från det dubbla underlaget genom att en drar i pappflikar. Hur funkar det?

I *Krakel Spektakel* förekommer en lång rad olika figurer: Annabell Olsson, förstås, och Krakel Spektakel, Kusun Vitamin och Opsis Kalopsis. Och så är det Trollkarlen, Gubben och Gumman i månen, Munken, Kejsaren av Kina, alla i grönsakslandet ...

- Försök att gemensamt minnas alla karaktärerna! Hur såg de ut? Hur var de som personer?

- Be varje barn rita en figur ur filmen. Vik ihop alla lappar och lägg i en skål och låt sedan var och en dra en lapp. När lappen vecklas upp gäller det för den som tagit lappen att komma på vem bilden föreställer. Är det svårt kan den som ritat bilden ge ledtrådar. Ett alternativ är att dela upp gruppen och leka charader där figurer eller scener ur filmen spelas upp.

- Känner barnen Krakel, Kusun Vitamin, Opsis Kalopsis sedan tidigare? Selma Selleri, Herr Gurka, Gabriel Gräslök, Peter Palsternack? Minns någon deras sånger? Ta med gruppen till biblioteket och låna CD-skivor och sångböcker med Hellsingsånger.

Rim, ramsor och hittepå-språk

Lennart Hellsing är ordlekarnas konung! Han äger en aldrig sinande förmåga att så att säga ur ingenting skapa någonting. När sedan detta någonting blivit till, finner vi det snart alldeles självklart!

Hellsings rim löper genom hela filmen som en glad serpentin. Redan på väg ut till landstället sjunger familjen för full hals och när farmor väl vaknar till i baksätet börjar hon genast mumla ”Abrakadabra gyllenkarusell ... ?”

- Be barnen fundera på vilka rim de minns från filmen. Känner de igen någon ramsa eller sång? Dinkelidunkeli Dojja till exempel? Gurksången? Eller Krakels Spektakel Kusun Vitamin, hänger och slänger i en gardin ... Försök att minnas sångerna från filmen och sjung dem tillsammans!

[Abrakadabra gyllenparasoll](#)
[Hoppar tungt som ett gammalt troll](#)
[Abrakadabra silverparaply](#)
[Står där still som en stel staty](#)
[Abrakadabra julgranskaramell](#)
[Dansar runt som en karusell](#)

Så lyder ramsan som upphäver förtrollningen så att Trollkarlen som drack upp sig själv äntligen, efter 700 år, återuppstår ur sitt lemonadglas och Gubben i månen får komma hem till sin gumma.

- Kan barnen andra rim från andra författares böcker? Från Tove Janssons *Vad hände sen?* Elsa Beskows *Hattstugan?* Barbro Lindgrens *Den vilda bebin*, kanske?

- Hur är det att höra en saga på rim jämfört med att lyssna till en löpande berättelse? Är det svårt eller lätt att rimma? Sitt i ring och rimma tillsammans. Ta en liten sten och låta denna rimsten gå runt mellan barnen. Den som fått stenen i handen hittar på ett litet rim och lämnar sedan vidare till nästa som då på nytt får uppdraget och så vidare. Om det är svårt att rimma kan gruppen i stället gemensamt hitta på fantasiord, eller ord som låter vackert, eller ”smakar gott” ... smörblomma, isprinsessa, månsken ...

Annorlunda, sammalunda ... Alla är vi lika och olika!

[Böcker ska blänka som solar och gnista som tomtébloss. / Medan vi läser böckerna läser böckerna oss. / Kan böckerna läsa människor? Det kan de förstås! / Hur skulle böckerna annars veta allting om oss?](#)

Så läser farmor för Annabell när de i filmens inledning träffas i biblioteket. Hon bryr sig inte så mycket om Annabells småsyskon utan tänker mer på sagor och på Annabell.

- Farmor skiljer sig ganska mycket

från många andra farmödrar och mormödrar. Be barnen berätta om henne. Mystisk? Röda glada naglar? Lekfull? Är det bra eller dåligt att hon bryr sig mer om Annabell än hennes småsyskon?

- Har barnen en farmor, mormor eller äldre släkting eller vän i närheten? Brukar barnen läsa sagor tillsammans med henom? Vad brukar de göra tillsammans? Är det annorlunda att ha en äldre kompis? På vilket sätt?

Lennart Hellsing bakar ofta in nya betydelse i ord. Opsis, Krakel, Kusun och Annabell far runt i bil utan att egentligen komma någonstans eftersom de mest kör runt. Ortnamnen på skyltarna är till exempel Ingalunda, Sålunda (landet som en gång översvämmades då Peter Palsternack glömde att stänga av badkarskranen), Ingalunda och Sammalunda. I Annorlunda är allt tvärtemot: tjuvarna jagar poliser, regnet öser ner under ett paraply och glassen i struten är så het att man bränner sig på tungan.

Annorlunda

Där kan man se och blunda

Där är fula flickor sköna

Där är röda rosor gröna

Där skiner solen hela natten

Där kan man torka sig i vatten

Men I annars är det mesta bara

Som det brukar vara

- Be barnen berätta om vad de ser, tycker och tänker om landet/staden Annorlunda.

- Låna Lennart Hellsings bok *Den flygande trumman* på biblioteket. Läs mer om vad som händer i det stora landskapet Allemansland där de olika platserna ligger.

Alla är vi lika på många sätt, men vi är också olika – liksom de figurer som Annabell träffar under sin vandring.

- Vad betyder det att vara ”annorlunda”? Vem bestämmer vad som är ”olika”? Vem bestämmer hur vi ska vara?

- Be barnen rita en bild av hur de allra helst vill vara och sedan berätta om den.

- Fundera vidare på ordet *annorlunda* och låt barnen rita en bild där något är precis tvärtemot hur det är i verkligheten. Eller rulla ut ett stort papper på golvet och gör en gemensam annorlunda-målning.

Så här skriver Lennart Hellsing om hur det är i Sammalunda:

Där är alla lika gamla precis och lika klädda naturligtvis.

Där äter de alla likadana mat och lika mycket från likadana fat ...

- I Sammalunda är alla ”samma”. Skulle barnen vilja vara lika i allt? Ha likadana kläder? Tycka lika? Försök föreställa er hur det skulle vara i praktiken!

- Vad kan vara bra med att vara lika? Vad är bra med att vara olika? Prata om vad vi tycker och gör olika: Olika fritidsintressen? Olika smak? Olika mat? Olika sorters väder? Kan till exempel regn kännas härligt fast vi oftast vill ha sol? Hur kompletterar vi varandra med våra olika egenskaper, kunskaper, temperament, smaker, intressen et cetera?

Att övervinna hinder

Flera gånger i filmen stöter Annabell och hennes vänner på hinder som gör det svårt att ta sig vidare på sin resa. När de till exempel kommer till grönsakslandet på jakt efter önskebrunnens vatten stoppas de av kapten Berit Blomkål.

Berit skiljer sig från de andra figurerna i berättelsen. Dels är hon rätt arg och trångsynt. Dels påminner hon mer om någon från en bok av Elsa Beskow. Från *Blomsterfesten i täppan*, till exempel, en saga som handlar just om att vilja stänga ute. De ”fina” blomorna i täppan motar bort ogräsen som vill vara med på blomsterfesten.

- Låna och högläs bilderboken *Blomsterfesten i täppan!* Vilka likheter

och olikheter finns mellan Elsa Beskows täppa och Lennart Hellsings grönsaksland?

- Kapten Berit Blomkål vägrar ju att fälla upp bommen för Annabell och de andra. Kan det vara så i verkligheten? Händer det att somliga hamnar utanför när barnen leker i förskolan eller på lekplatsen? Hur känns det?
- Vännerna lyckas till slut ta sig förbi kapten Berit Blomkål och nå fram till teatern där önskevattnet finns. Hur gick det till? Vilka fick de hjälp av?

Fritt flöde mellan verklighet och fantasi

Annabell, som just fått småsyskon, tröttnar ibland på att föräldrarna inte hinner med henne. Tur att hon har farmor att fantisera och leka med!

Men det är först i drömmen Annabell helt går in i sagans värld. I sina drömmar träffar hon på personer och händelser som får henne att fundera och efter en tid börjar Annabell längta hem.

- Kan det vara så att vi behöver ge oss

ut på egen hand ibland för att längta hem? Kan det kännas skönt att vara ensam ibland? Kan det kännas skönt att längta hem?

Precis som i många klassiska sagor har Annabell ett viktigt uppdrag; hon hämtar hem Gubben i månen till Gumman. I sin fantasidröm upplever Annabell fantastiska saker. Att bearbeta olika känslor och växa genom fantasin finns skildrat i många böcker. *Alice i Underlandet* av Lewis Carroll är en sådan, Maurice Sendaks *Till vildingarnas land* en annan.

- Har barnen läst någon av dessa eller en annan bok med liknande tema?

I sin uppvikbara pappbil kör det lilla gänget omkring och hamnar på alla möjliga ställen. I öknen, till exempel. Kusin Vitamin nyser dem tillrätta och de kullerbyttar sig tillbaka till Konditori Rulltärtan.

- Vi går alla vilse ibland. Har barnen hamnat vilse någon gång? Kommit ifrån sin vuxne på ett varuhus eller på gatan? Vad hände då? Berätta.

Krakel Spektakel, liksom alla Lennart Hellsings berättelser, utspelar sig i sagans värld, en värld som inte gör skillnad på fantasi och verklighet.

I hans böcker träffar vi exempelvis dansande gurkor, en bagare som bränt sig på ett bröd, en buss full med musik, en haj som äter äppelpaj, en munk som bor i en pepparkakskoja och många andra.

- Spelar det någon roll för en historia om figurerna i den är fantasi eller verkliga? Berätta varför.
- Många har fantasivänner. Gunilla Bergströms Alfons har till exempel hemlige Mållgam. Varför kan det vara bra att ha en fantasikompis?

- Vuxna brukar tycka att det är viktigt att skilja mellan fantasi och verklighet. Men om man verkligen tänker efter: Är inte fantasin en del av verkligheten? Varför är någonting mindre verkligt bara för att det finns i någons drömmar eller tankar? Fundera och samtal kring begreppen "verkligt", "på riktigt", "överkligt", "fantasi", "dröm" och "påhitt".

